

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 100

číslo: 46

15. listopadu 2020

Cena: 8 Kč

Tázání... aneb Díky, totalito!

Ano, díky za čtyřicetiletou osobní zkušenost v totalitě, navíc jako farářka husitské církve!

Ted' obecně: Názorové pnutí, zda byla posrpnová normalizace totalitou či nikoliv, se plíživě projevilo už i v podstatě vynuceném odchodu Daniela Hermana (v roce 2013) z vedení ÚSTRu. Byla jsem při tom.

Z osobního poradního orgánu D. Hermana jsme solidárně s ním odešli všichni. Tehdy začala politizace dějinných výkladů a mladými revizionistickými historiky jenom pokračuje. Nemohou samozřejmě za své mládí a nezkušenost s totalitou (tak jako není zásluhou staříků, že prožili a pamatují). Nemohou někteří z nich za své privilegované dětství (viz děkan FF UK M. Pullmann). Prostě jim otevřený svět umožnil studia na světových univerzitách, jazykovou vybavenost, cestování i svobodu názoru. Měli by ovšem v dialogu víc naslouchat těm, kteří nemají načtené teoretické znalosti historie, ale osobní zkušenost – live. Dosud žijí mezi námi. Aby to neskončilo jako s relativizováním a popíráním holocaustu – nebudou už očití svědkové. S konspiračními teoriemi o kdečem se roztrhl pytel: všechno se dá přece zfalšovat technologickými hračkami (chodil Armstrong po Měsíci?).

Dalo se čekat, že i k nám dojde levicové aktivistické běsnění blahobytných studentů amerických univerzit. Obrazně řečeno „křičející“ své profesory za informace, které neodpovídají jejich představám a způsobují jim frustrace. Odesl to dokonce i sám Platón, protože jeho Rozvahy o dialogu jsou o tázání se a ne o předem jasných odpovědích. A tak s neznalostí historie a bez osobních zkušeností s totalitou marxismu v praxi jsou znechuceni demokracií, jejichž plodů ovšem ve velkém beze zbytku užívají. Jsou plni nadšení, že teprve oni nastolí spravedlivý řád. Mezi námi v Evropě ještě pořád žijí lidé, kteří zažili takovéto nadšené budování dvakrát! – Hitlera i Stalina. Koncentráky i gulagy. Ostatně i „normalizaci“.

Bylo fašistické Německo totalitní? Pro okupované země dozajista. Pro Němce? Většina z nich Hitlera adorovala, těšila se na úrodné lány ukrajinských polí, obdělávaných otroky z obsazených zemí. Po válce tvrdili, že netušili nic o Osvětimi... Jak asi bylo těm, kteří na Hlučínsku brali za komunistického režimu u nás důchody v markách za předky, kteří bojovali za Hitlera? A jak bylo jejich sousedům? Kolik stálo Němce srovnat se se svou minulostí?

Upřímně řečeno, tohle zvládli lépe než my své vyrovnání s totalitní minulostí a se svými „všednodenními starostmi“ (viz Pullmann). Ten o všedních starostech nemá ani páru. Nemá smysl vypočítávat fronty na cokoli – od toaletního papíru přes dámské vložky, knihy, které byste rádi četli, až po touhu cestovat, kam chcete, nebo říci na veřejnosti, co si myslíte. Svobodnou Evropu mohl poslouchat, kdo chtěl, stejně tak v pohraničí mohl v rakouské a německé televizi sledovat komunisty tak demonizovaný život kapitalistické ciziny. Jinak řečeno – nic jiného z toho, co jste chtěli, jste nemohli. A tak jste si zvykli na to dělat, co se může. A nenarazit.

No jasně: mohli jste se „demokraticky rozhodnout“ jít k volbám, stejně jako jste se mohli rozhodnout podepsat petici za popravu Milady Horákové, zřít se členů rodiny, kteří emigrovali, či vstoupit do komunistické strany nebo podepsat „antichartu“ nebo...

V Pullmannově pohledu pak i Sofiina volba (viz William Styron) na rampě v Osvětimi, které dítě poslat do plynu a které si nechat, je demokratickou možností. Jenomže ta „demokratická možnost“ si rozhodnout a zvolit byla jen ďábelským prostředkem rafinované represe! O to děsivější, že nenápadná, nerozpoznatelná a zastřená. Bez poprav, zastřelených na hranicích a dlouholetých trestů za nic. Jen se občas někomu podařilo emigrovat „přes Jugošku“ anebo jako disident být vyhoštěn. A tak v salámovém komunismu, v útěku do chalup, v poslouchání Hlasu Ameriky a v „klidu k práci“ přešla režimní „komunikace s obyvatelstvem“, kterou tak zdůrazňují revizionističtí historikové, do represe psychologické. Strach. V dějinách lidstva

Dokončení na str. 3

*At' mír dál zůstává s touto krajinou
Zloba, závist, zášť, strach a svár
Ty at' pomínou, at' už pomínou
Ted' když tvá ztracená vláda věcí tvých
Zpět se k tobě navrátí, lide, navrátí.*

(Z textu písně Modlitba pro Martu
z roku 1968 zpívané Martou Kubišovou).

Psali jsme před sto lety

Jan Amos Komenský. Dne 15. t. m. vzpomínal celý národ 250letého výročí smrti tohoto velikána, velikého prací na poli školské výchovy, svojí úsilovnou snahou povznést Ducha lidstva, ale i svým tragickým životním osudem. Tento veliký Čech, jehož celoživotní citění neslo se vždy k prospěchu národa horoucně milovaného, umírá po mnohaletém bloudění v cizině jako vyhnanec daleko od vlasti v cizí zemi, holandském Naardenu dne 15. listopadu 1670. Mučedník náboženského přesvědčení, které se nemůže vzdát jednou poznané pravdy! Náboženská nesnášenlivost surových pobělohorských vítězů jej vypudila z vlasti, které mu nebylo přáno již nikdy uzříti. Jako host cizích národů, někdy dočasně přezíraný, pravidelně však vážený, tráví celý život střídavě v Německu, Anglii, Polsku, Uhrách a konečně v Holandsku. Rází svými epochálními výchovatelstvími spisy úplně nové dráhy školské výchově, dosud téměř zanedbávané a omezující se do té doby na mechanické vtoukání učiva. Jest v tomto oboru tak velikým, že označení „Učitel národů“ není pouze prázdnu lichotkou, ale bylo mu dáno radostně a uznale celým vzdělaným světem, který – jak často, ba pravidelně bývá – ocenil Komenského daleko dříve než jeho vlast.

Nebylo to konečně zcela její vinou, poněvadž držená železnou pěstí uchvátivých římsko-katolických Habsburků se nesměla dlouho k svému velikému synu hlásiti tak radostně a plně, jak by chtěla a měla. Vídeň nezapomínala, že to byl nekatolík, člověk, který se rozešel s římským papežstvím, že to byl vynikající předák náboženské společnosti Českých Bratrů, toho ryzího květu národního náboženského života, že byl posledním biskupem české národní církve. Hle, proč my vzpomínáme toho 250tiletí? Komenský – poslední hlava české národní církve! Navazujeme na přerušovaný, násilně přervaný vývoj, zaspáváme svojí prací pro naši československou národní církev tu kletou propast vykopanou třistaletým nekřesťanským násilným katolicismem národa. Veliký příznak obrovitého charakteru Komenského nám žehnavě kyne s druhé strany propasti. Slib každý v duši svojí, že nezklameš tu velikou duši, že pomůžeš vytvořiti znovu to, co jemu nebylo dopřáno vybudovati – národní církev českou.

Český zápas č. 43, 19. 11. 1920, s. 1

Vítězné náměstí

v proměnách času listopadových výročí

Ústřednímu dejvickému náměstí již od jeho v r. 1922 schváleného projektu dostalo se výstižného názvu Kulaťák, trefně vyjadřující stěžejní urbanistickou představu jeho tvůrce. Název vždy úspěšně zastínil všechna ostatní jepičí pojmenování, která se pokoušely uplatňovat vládnoucí režimy v letech 1939 – 1989.

Budova ČCSH ve Wucherlově ulici má mnohem hlubší vztah k jeho vzniku, ideově náplni i vývoji, než jaký si dnes uvědomujeme. Její projekt a vznik byl nedílnou součástí architektonického a urbanistického záměru tvůrce Vítězného náměstí, arch. prof. Antonína Engela, posledního rektora ČVUT před likvidací českého vysokého školství nacisty. Dejvice v letošním roce slaví stoleté výročí zákona o sloučení sousedských obcí s Prahou, ač se technicky staly součástí tzv. Velké Prahy až v lednu 1922. Tehdy byl i přijat Engelův převratný design urbanistické architektury náměstí a započalo se s jeho výstavbou.

Ústředním motivem Engelovy myšlenky bylo vytvořit moderní protiva historického centra Prahy, Staroměstského náměstí. Byl to rynek staroměstský, kde se téměř před tisíciletím začaly formovat první základy a organizační prvky českého státu; na něm započaly nebo dovršily se události slavné i tragické. Náměstí se postupně stalo pro český národ místem posvátným. Od založení radnice staroměstské v r. 1338 z iniciativy Jana Lucemburského, po vypuknutí lidových bouří pro popravu kněze Jana Želivského; odtud vyrážely jednotky dobrovolníků na pomoc vyčerpaným husitským sedlákům ve vítězné bitvě na Vítkově v r. 1420. K tomuto centru vzhlíželi husitští povstalci v celém českém království. Zde se udržel řád pro správu země v době interregna a Jiří Poděbradský vykročil převzít

správu státu i rozžehnout světla české renesance; odtud i vyšli stavové zvoleného českého sněmu k poslednímu pokusu o udržení nezávislosti země, utrpěli porážku a posléze zde bylo rozlícenými Habsburky potupně pro výstrahu sčato 27 z nich. 3 páni, 7 rytířů a 17 českých měšťanů. Předsedou soudního tribunálu byl tehdy královský místodržící Karel z Lichtenštejna. Nezapomeňme jméno toho rodu. Stále se objevuje v rodových majetkových přích o nemovitém bohatství pobělohorském již od vzniku ČSR...

Ponížení země dovršil sloup mariánský, jehož následně významové interpretace se měnily podle doby a příslušných císařsko-církevních politických rozhodnutí. Jejich následky a historickými spory trpí česká společnost až do dnešních

Pokračování na str. 3

Tázání...

Pokračování ze str. 1
nejmocnější zbraň. A paměť je nosná síla strachu. Stačilo jen přikládat. Stále doutnaly represe let padesátých. K tomu se přidaly čistky po roce 1968. Držet pusy a krok.

Otázka revizionistických historiků, proč měl režim takovou podporu, jen odhaluje jejich neznalost podhoubí. Stačí se zeptat „přeživších“. Těch, kteří se neutopili v útěcích na chalupy, v infantilních televizních seriálech, v propagandě či v mlčení. Mnozí nemohli číst, psát, filmovat, tvořit. Ti všichni to dali najevo před třiceti lety. Nevím, co tenkrát dělali rodiče revizionistických historiků, kteří v roce 1989 chodili zhruba na základní školu. Asi jim neřikali ani tu mantru tehdejší doby: Co mluvíme doma, neříkejte venku! Tato mantra hrůzně zabalovala onu spokojenost té „sociální a hospodářské každodennosti“, kterou tito historikové tak zdůrazňují. Pullmann jenom šlápl do vosího hnízda našich dosud nezmapovaných, protože vytěsňených vin nás všech. Nejen ve filosofické, ale docela lidské rovině.

Lze si jen přát, aby dialog s mladými historiky nevyšuměl do ztracena. Je třeba pokračovat v dialogu o naši nedávné, ale stále ještě vytěsňené minulosti. Aby to neskončilo jako v pohádkách: Bylo, nebylo... Normalizace byla totalita. Totalita obzvlášť rafinovaná. Dalo by se říct „korektně“ rafinovaná. Předpokládám, že tito historikové znají dílo filosofa a hermeneutika H. G. Gadamera (1900 – 2002), jenž vedle Heideggera byl filosofický monolit 20. století. Pro něj je dialog „výchovně působící komunikativní dění, založené na hlubokém povědomí solidarity mezi lidmi v rámci společenských poznávacích procesů. Je to prostředek smíření mezi představiteli konfliktních a protikladných koncepcí a hodnotových orientací... Myšlení je rozmluvou a tázáním se, které plodí další otázky.“

- Máme na to? Filosofická obec? Církev? A hlavně obyčejní lidé? Máme na to? Musíme na to mít!

Jana Šilerová,
emeritní biskupka

Vítězné náměstí...

Pokračování ze str. 1
dnů. Tradice náměstí opět obživla výstavbou novogotické radnice v pol. 19. století (vyhořelá ke konci Pražského povstání) a posléze národní sbírkou na tvorbu a odhalení Husova pomníku v r. 1915 a demonstrací v říjnu 1918 za vyhlášení nezávislého státu. A ještě naposledy bylo náměstí poníženo při zahájení únorového puče Gottwaldovou demonstrací i pověstnou historickou fotofalzifikací pozdějších politických událostí. Pražský rynek, tisíciletý kamenný památník vývoje české státnosti.

Snad právě tyto dějinné obrazy procházely v Engelových myšlenkách, když se snažil vystihnout urbanistickou představu budoucího Vítězného náměstí. Jistě i proto námět vyjádřil architektonicky ve třech proudech, které se zasloužily o vznik mladé republiky. České vojsko, legie, reprezentované budovami národní obrany; vyšší vzdělání představované budovami vysokých škol, odborných ústavů a České akademie věd, a konečně složka duchovní, v projektu ústřední budovy nové mladé církve. Proto k němu i přizval svého přítele, architekta prof. Jiřího Stibrala, pozdějšího ředitele pražské UMPRUM a architekta budovy ČČSH. Roli církve také oba vnímali i jako novou církev občanskou, „civic denomination“, útvar tak zvaný v západním postředí. Stibralův projekt budovy, dnes katastrálně ve Wucherlově ulici, taktéž vznikl již v r. 1922 a dostavený mezi r. 1925-27 architektem ing. Josefem Zimou, byl tehdy nedílnou součástí urbanistiky celého náměstí. Engel i Stibral, ač věkového rozdílu téměř 20 let, byli nejen osobní přátelé, ale oba kdysi

též posluchači prof. Josefa Zítka z pražské německé techniky v oboru architektiky. Od Zítka oba také podělili společné urbanistické ideje.

V následující překotné výstavbě náměstí a jeho okolí pak ale došlo k obvyklému tlaku developerů na zastupitele. Těm silnějším se podařilo vtlačit další budovy do původního projektu, až se posléze ústřední budova ČČSH ocitla pár desítek metrů za další úpravou katastrálních hranic náměstí a její původní urbanistický význam byl zdánlivě přehlížen.

Myšlenka, do ní při projektu vložena, však přetrvávala a budova se stala až do r. 1989 skutečným centrem úspěchů i selhání, rozvoje i poklesů v historii mladé církve; tento čas listopadový nám připomíná často i ty stinné a smutnější stránky jejího vývoje.

Lze sledovat analogický myšlenkový proud vývoje budovy ČČSH v jejím relativně kratším historickém vývoji?

Ovšem, a domnívám se, že je velice pestrý a bohatý. Z této budovy vycházely ideje a podněty, které z několika stovek vzpurných kněží, osvícených pismáků a nekonformních akademiků vytvořily církevní společenství, dosahující ještě na počátku slibovaných zářných zítřků téměř jednoho milionu přívrženců. Pravda, když červánky změnilly barvu v odrazu rudého ohně nových mocipánů, původní nadšení postupně vyprchalo; objevily se také širší důvody sociologické, i změny myšlení společenského v kontextu celoevropském. Po rozpadu „říše zla“ a návratu do evropských myšlenkových proudů i nezájem, mnohdy odpor k organizovaným formám religiozity.

V současné době se počet registro-

Nová publikace o aktuálnosti české reformace

V letošním jubilejním roce Církve československé husitské vznikla v jejím prostředí kromě jiných studií též publikace, která se zabývá jejími reformačními kořeny. Jedná se o publikaci „Aktuálnost české reformace. Události - postavy - témata“ (Praha, Blahoslav, 2020) z autorské dílny ThDr. Tomáše Butty, Th.D. Publikace se vyjadřuje k fundamentální otázce po inspirativnosti odkazu české reformace v dnešní době či po aktuálním přesahu reformačních témat do současnosti naší církve.

Autor, který zastává funkci vrcholného představitele církve již po dvě funkční období, je pro tento náročný úkol velmi dobře disponován. Publikaci vytvořil na základě svých realizovaných projevů, referátů, přednášek, článků a poznámek, věnovaných některým dílčím reformačním tématům a vzniklých často z podnětu konkrétního výročí jednotlivých postav či událostí a s nimi spojených akcí či setkání. Širokou problematiku pak pojednal z pozice vyzrálého biblického a praktického teologa.

Publikace je rozdělena do tří oddílů, členěných na menší tematické celky, rozdělené vždy do několika podkapitol. První oddíl nese název „Události, postavy, dokumenty, teologie“. Autor v něm akcentuje na prvním místě základní program husitství - čtyři pražské artikuly, které zkoumá v retrospektivním pohledu ze zorného úhlu učeného hádání husitského poselstva na basilejském koncilu. V dalších tematických celcích se věnuje Janu Husovi a Jeronýmu Pražskému, Petru Chelčickému, jihlavským kompaktátům, Janu Rokycanovi v souvislosti s obhajobou utrakvismu husitským králem Jiřím z Poděbrad, průniku husitství a světové reformace, i významu Bible kralické pro národní kulturu. Svůj exkurz pak zakončuje pohledem do myšlenkového světa Jana Amose Komenského.

Druhý oddíl se nazývá „Česká reformace a témata dneška“. Zde se autor zaměřuje zejména na etickou dimenzi reformačního myšlení. Od názorů Husových a Komenského na vzdělávání dětí dochází až k vzdělávacímu úsilí představitelů světové reformace. Autor pak za východisko svých dalších úvah klade vztah české reformace ke světu a dochází v nich až k charakteristice působení křesťanské církve v podmínkách současného sekularizovaného společenského prostředí. Podnětným aspektem sledované problematiky je i autorovo zamyšlení nad vlivem české reformace na moderní politickou kulturu.

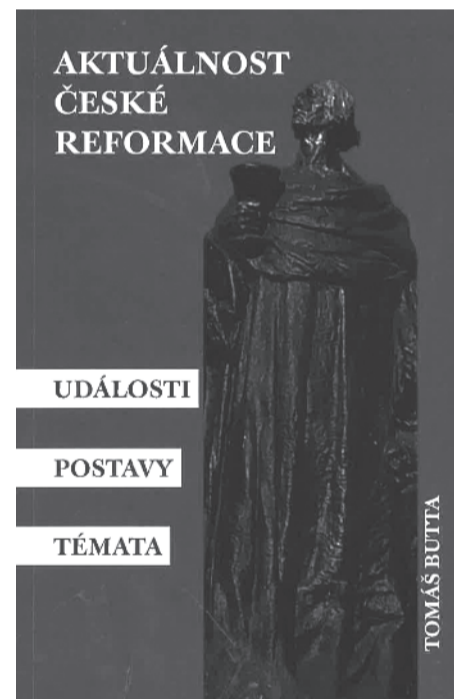
Třetí oddíl má název „Církev československá husitská a odkaz české reformace“. V rámci tohoto závěrečného oddílu připomíná autor významné ideové dokumenty české reformace jako věroučné prameny, na něž odkazuje klíčový věroučný dokument naší církve, Základy víry Církve československé husitské. Vrací se zde především ke čtyřem pražským artikulům, jimiž své úvahy započal, nezapomíná však ani na českou konfesi jako věroučný pramen vyzrálého myšlení české reformace, které se již poměřovalo s pohybem teologického myšlení reformace světové.

Následující podkapitola pak shrnuje další témata a pojmy z věroučné tradice české reformace, které jsou v již zmíněných Základech víry užity. Druhý tematický celek, který třetí oddíl, a zároveň celou publikaci, uzavírá, se věnuje životu a dílu Jana Amose Komenského, jako osobnosti světového významu, a stopám jeho názorů v teologickém myšlení i v praxi naší církve.

Publikace není jen pouhou popularizací dané tematiky, ale představuje i náročný odborný text, opatřený četnými poznámkami s odkazy na další zdroje. V závěru pak publikace obsahuje rozsáhlý přehled aktuální literatury k pojednávaným tématům.

Na konci našeho hodnocení je třeba znovu zdůraznit citlivou práci autora s biblickými odkazy souvisejícími s pojednávanými tématy, které osvětlují řadu popsaných problémů a umožňují spojení celé problematiky s Písmem jako s živým zdrojem křesťanské zvěsti. Publikace proto může sloužit jako východisko k další práci církve v diecézích, na synodách, ve vikariátech, v biblických hodinách i pro individuální poučení duchovních a laiků.

Bohdan Kaňák

vaných adherentů pohybuje snad kolem 70 tisíc. U dalších mnohých však víra přetrvává, jen je vyjádřena nekonformními individualizujícími formami.

Ostatně, tam nahoře u nebeských bran je taková statistika nepatřičná. Tamní ukazatelé se jistě ptají na mysl, srdce a vztah lidského stvoření k bližnímu. Takováto statistika se manipulovat nedá...

Zpět k budově. Stala se nejen administrativním ústředím, také prvním vysokoškolským učilištěm církve, bohosloveckou kolejí; ze sbírek a drobných darů vyrostla bohatá studijní a vědecká knihovna, vytvořily se přednáškové prostory pro osvětovou činnost a práci s dětmi; sídlila zde redakce i administrace týdeníku (ve své době i dalších časopisů) a ovšem i sbor dejvické náboženské obce.

Se zánikem první republiky prožívá budova těžké časy. Likvidace náboženských obcí na Slovensku a Podkarpatské Rusi, omezování

českých náboženských obcí v zabanovaných oblastech sudetských, po okupaci nacistů i znemožnění jejich činnosti. Duchovní, z nichž kolem 39 % se zapojilo mezi účastníky národního odboje, byli vyslycháni, dlouhodobě vězněni, kolem 10 zahynulo, bylo usmrceno nebo popraveno. Nucená změna názvu církve, zákaz volby nového patriarchy, většina odborných a oblastních časopisů byla zastavena; akademická výuka nových farářů se udržovala poloilegální formou; církve prochází žalmistovým údolím smrti...

Po válce dochází k rychlému obživení, i když poněkud zakalenému vznikem samozvolené Ústřední národní správy ČČS; její členové a proponenti vzhlíželi ostře doleva a postupně i z církve odcházeli.

Po únorovém převratu a během krátkého příměří s vládnoucí garniturou se ještě podařilo rozdělit společně evangelické fakulty bohoslovecké a zříditi samostatnou Husovu

fakultu bohosloveckou, nikoli ale jako součást Karlovy univerzity. Straničtí ideologové, toužící vytvořit prorežimní církevní útvar, poslušný stranické linii, ve své politické snaze ale neuspěli. Na ideologické námluvy většina členstva nereaguje, dochází tedy k rychlému ochladnutí vztahů. Nastupují nové restriktce. Svěpomocnými brigádami budovanou novou kolej a akademickou budovu na Žižkově zabírá stát a posléze přebírá OV KSČ jako své sídlo...

Takže až do Listopadové revoluce přežívá činnost v dejvické budově za omezených a stísněných podmínek. Posléze v r. 1990 stává se fakulta součástí Karlovy univerzity; budova se postupně uvolňuje z mnoha funkcí a vytváří nové.

To je již ale příběh současnosti, opět povzbudivý. Do ovzduší listopadového a připomínek smutné doby netřeba jej uvádět.

Slavomír Pícha

